

ה. המוספות שם וד"ה
הספד והרשב"א [שם ד"ה
שנין]:
ו. טור והר"ש [בנרות
פ"ט סימן טו] והמרדכי
שם [רמז רנו ובפסקים לה,
ב. תוספות בנרות מג. א ד"ה
הואיל, הגהות מיימוניות פסוק
קוטטא בנרות פ"ד [ט] בשם
הגהות סמ"ק סימן קנא אות
יא]:
ז. [טור בשם] רבינו פרץ
בשם רבימיו:
קעז א. בנרות מ"ז
[ע"א]:
ב. רבינו יונה [בנרות ל,
א ד"ה מפני, כ"י ד"ה ומ"ש
דפרפרת]:
ג. שם בגמרא:
קעז א. בנרות דף
מ"א [ע"ב] לפירוש
המוספות [ד"ה הלכתא]
והר"ש [פ"י סימן טו] וכן
לבעל הלכות גדולות
[בנרות פ"ו סה, א, מרדכי
שם רמז קנא, סמ"ג עשין ז'
קיא, ג, הגהות מיימוניות
בנרות פ"ד אות ט, רבינו יונה
שם כט, ב ד"ה ורבינו]:

ציונים דרמ"א
(*) טור:
קעז ב. [זרבי משנה,
מתמטות] גמרא פרק
כיצד מברכין [בנרות מג,
ב רומב"ם בפירוש
המשנה שם פ"ו משנה ה]:

עשרת זקנים
קעז א [וכל מיני פירות
כו' שעונים ברכה לפנייהם
כו', ופירות מבושלין דין
כמו חיון אבל מולייתא של
תפוחים או של שאר מיני
פירות, הפת פוטרן, ולא
דמי לפת שבא בבטנין [עמק
ברכה בנרות ההגין כלל ד סימן
ט], וכן כששותין יין שרף
אחר ברכת המוציא צריך
לברך לפניו [מהרמ"י לטע
סעף ט], ויש אומרים שאין
לברך [מטה משה ג] ומגדל
דוד [ג]. ואני ראייתו בספר
קטן שחיבר מהר"י ישראל
גנו [ג] בשם הגאון
מהר"ר פייבש ז"ל מק"ק
קראקא ליתן היין שרף על
השלחן בשעת [המוציא,
ואו ברכת המוציא פוטרת,
ואם לא עשה כן יטבול מעט
פת לתוכה ויאכל ואז לא
יצטרך לברך, כמו גבי
פירות, כדי להוציא נפשיה
מפלוגתא, ע"כ]:

הגהות הפמ"ע
קעז סעף א פירורי פת דק
שדיבקים אס מרק או ריבש:
משמע דמברכים עליהו
נורא מיני מונות, וצריך
לומר שאין בו כוית [ולא
זן] אר לחם, כמו שכחוב
לעיל [סימן קסח סעף י':

קעז א פירורי פת, ואין בהם חומר לחם, שצריך לברך בנורא מיני מונות. ופת פוטרתן, דנאים להמשיך תאום המאכל (ב"ח ד"ה ז' ע"ד). ועיין סימן קס"ח סעף ח' [פ"ק כג] וסעף י"ג [פ"ק לה], דאפילו אינן באין להמשיך, פת פוטרתן, כיון שהן עלמין מוון. (ועיין סימן קע"ד סעף ז' [א]:
קעז א בלא פת אין שעונים. דהן טפלים לפת, וכמו שכחוב סימן רי"ז [סעף א]. ולכן נראה לי דאם אין חפץ לאכול פת ואוכל מעט פת ומברך עליו המוציא, אין פוטר המאכלים, דהא (ה) לא קיימא לן כ"י טייל [בנרות מא, ב] דלמר פת פוטר כל מיני מאכל, אלא דוקא בקובע סעודתו על הפת אמרינן דכל המאכלים נמחמת הפת הן באים, אבל כשאין חפץ לאכול פת אינו פוטר, וכל שכן אם אוכל פחות מכוית, כן נראה לי. ואפשר לומר כיון דדרך לקבוע סעודה עליהם, הפת פוטרתן, [פ"י ו"ט]. (וכן לא יברך עליהם ולא על הפת, אם לא נשנת ויום טוב: ב בגון תאנים. הוא הדין כל דבר שנא לקנות, ואפילו היה לפניו נשעה שצריך המוציא, ואפילו פירות מבושלים, דאין פת פוטרתן כיון שאין שייכים לפת, וכן כתב שלי"ה [שער האותיות אות ק כלל ד אות ב]:

א [כ] [כ] דברים הבאים בתוך הסעודה אם הם דברים הבאים מחמת הסעודה * דהיינו דברים שדרך לקבוע סעודה עליהם ללפת בהם את הפת [ב] כגון כשר ודגים וכצ"ל וירקות וגבינה ודייסא ומיני מלוחים אפילו אוכלם בלא (א) פת אין שעונים ברכה לפנייהם דברכת המוציא פוטרתן ולא לאחריהם דברכת המוון פוטרתן ואם הם דברים הבאים שלא מחמת הסעודה דהיינו שאין דרך לקבוע סעודה עליהם ללפת בהם את הפת [ב] כגון תאנים (ב) וענבים (א) וכל מיני פירות (ועיין לעיל סימן קס"ח סעף ח') אם אוכל אותם בלא פת שעונים ברכה לפנייהם דברכת המוציא אינו פוטרן דלאו מעיקר סעודה הם [א] ואינם שעונים ברכה לאחריהם דכיון שכאו בתוך הסעודה ברכת המוון פוטרתן

קעז א פת. עיין באר היטב. ומה שכחב אם לא בשבת ויום טוב, עיין ביד אפרים מה שכחב. ועיין באבן העזר סימן קע"ד שהכריע דהפת פוטר, כיון דרוב פעמים הפת עיקר ולא (פליגי) [פלוגי], ע"ש. ועיין ברכי יוסף [אות א] דדוקא ירקות מבושלים, אבל חזרת וקישואין ומלפפנות חיון, אינן ללפת, ומברך עליהן, וכן כתב בתשובת בית דוד [סימן פה], וכתב שכן נהגו שמה. ולפי זה אף אם אכל תבשיל מירקות אלו ללפת את הפת, ושבו אח"כ הביאו לפניו ממינים אלו לפירות, מברך עליהם. ואין לדחות אחר שמילא כריסן [וכו'] ע"ש. ובמדינתנו דאיכא עניים שאוכלים פת שחרית ומלפתין אותו עם צנן ובצלים וקישואים חיים, נראה שאם אוכלין תחלה ללפתן אף אם אח"כ אוכל אותם בלא פת אין צריך לברך, כמו בשאר פירות, וכמבואר [בבאר היטב] בס"ק שאחר זה:
לברך האורח הטוב והמטיב. וכן כתב הרב אור חדש דף כ"ט ס"ק ח' [בנרות הטוב ומטיב אות ט], ונתן טעם משום דהוי כאלו נותן לו היין המוציא כולו בנמתנה, וכדידיה דמי, ע"ש, לכן כדי לנאת מספק, כשנותן הבעל לאורח לברך, יש לומר האורח לבעל הבית או הבעל הבית לאורח, דבזה שנותן לו לברך הוי היין כלו שלו, כדי שיוכל לברך הטוב והמטיב אליהו דכולי עלמא [ע"כ]. או יאמר שהמחלית היין יהיו שלו, שאם נותן לו אם כלו שוב לא יוכל בעל הבית לברך עליו הטוב והמטיב, עיין בנרות שושן (סימן) שם: (ז) דשטרות. עיין גינת ורדים [אורח] כלל א' סימן מ"ד מ"ה, וביד אהרן [הגב"י]. הטעם שתקנו הטוב על היין ולא על הפת, עיין לנזח [סעף ו] נהגה ונכנסת הגדולה [הגב"י] [וכספר שמע שלמה דף ל"א ע"א]:
קעז א דק, ואין בהם חומר לחם, שצריך לברך בנורא מיני מונות, כמבואר סימן קס"ח סעף י'. ופת פוטרתן, דנאים להמשיך תאום המאכל, ב"ח. ועיין סימן קס"ח סעף ח' [פ"ק כג] וסעף י"ג [פ"ק לה], דאפילו אינן באין להמשיך, פת פוטרתן, כיון שהן עלמין מוון, מ"א:
קעז א פת. דהן טפלים לפת. ואם אין חפץ לאכול פת ואוכל מעט פת ומברך עליו המוציא, כ"ע א' פוטר המאכלים, דהא לא קיימא לן כמאן דלמר פת פוטר כל מיני מאכלים, אלא דוקא בקובע סעודתו על הפת אמרינן דכל המאכלים נמחמת הפת הן באים, אבל כשאין חפץ לאכול פת אינו פוטר, וכל שכן אם אוכל פחות מכוית, ואפשר לומר כיון דדרך לקבוע סעודה עליהם הפת פוטרתן, לכן יברך עליהם ולא על הפת, אם לא נשנת ויום טוב, מ"א [ס"ק א]: (ב) וענבים. הוא הדין כל דבר שנא לקנות, ואפילו היה לפניו נשעה שצריך המוציא, ואפילו פירות מבושלים, דאין פת פוטרתן, כיון שאין שייכים לפת, מ"א [ס"ק ב], שלי"ה. ועיין בנשנות גינת ורדים [אורח] כלל א' סימן למ"ד ל"א ובפרט שושן כלל א' סימן ו':

קעז א בלא פת אין שעונים. דהן טפלים לפת, וכמו שכחוב סימן רי"ז [סעף א]. ולכן נראה לי דאם אין חפץ לאכול פת ואוכל מעט פת ומברך עליו המוציא, אין פוטר המאכלים, דהא (ה) לא קיימא לן כ"י טייל [בנרות מא, ב] דלמר פת פוטר כל מיני מאכל, אלא דוקא בקובע סעודתו על הפת אמרינן דכל המאכלים נמחמת הפת הן באים, אבל כשאין חפץ לאכול פת אינו פוטר, וכל שכן אם אוכל פחות מכוית, כן נראה לי. ואפשר לומר כיון דדרך לקבוע סעודה עליהם, הפת פוטרתן, [פ"י ו"ט]. (וכן לא יברך עליהם ולא על הפת, אם לא נשנת ויום טוב: ב בגון תאנים. הוא הדין כל דבר שנא לקנות, ואפילו היה לפניו נשעה שצריך המוציא, ואפילו פירות מבושלים, דאין פת פוטרתן כיון שאין שייכים לפת, וכן כתב שלי"ה [שער האותיות אות ק כלל ד אות ב]:

א [כ] [כ] דברים הבאים בתוך הסעודה אם הם דברים הבאים מחמת הסעודה * דהיינו דברים שדרך לקבוע סעודה עליהם ללפת בהם את הפת [ב] כגון כשר ודגים וכצ"ל וירקות וגבינה ודייסא ומיני מלוחים אפילו אוכלם בלא (א) פת אין שעונים ברכה לפנייהם דברכת המוציא פוטרתן ולא לאחריהם דברכת המוון פוטרתן ואם הם דברים הבאים שלא מחמת הסעודה דהיינו שאין דרך לקבוע סעודה עליהם ללפת בהם את הפת [ב] כגון תאנים (ב) וענבים (א) וכל מיני פירות (ועיין לעיל סימן קס"ח סעף ח') אם אוכל אותם בלא פת שעונים ברכה לפנייהם דברכת המוציא אינו פוטרן דלאו מעיקר סעודה הם [א] ואינם שעונים ברכה לאחריהם דכיון שכאו בתוך הסעודה ברכת המוון פוטרתן

קעז א פת. עיין באר היטב. ומה שכחב אם לא בשבת ויום טוב, עיין ביד אפרים מה שכחב. ועיין באבן העזר סימן קע"ד שהכריע דהפת פוטר, כיון דרוב פעמים הפת עיקר ולא (פליגי) [פלוגי], ע"ש. ועיין ברכי יוסף [אות א] דדוקא ירקות מבושלים, אבל חזרת וקישואין ומלפפנות חיון, אינן ללפת, ומברך עליהן, וכן כתב בתשובת בית דוד [סימן פה], וכתב שכן נהגו שמה. ולפי זה אף אם אכל תבשיל מירקות אלו ללפת את הפת, ושבו אח"כ הביאו לפניו ממינים אלו לפירות, מברך עליהם. ואין לדחות אחר שמילא כריסן [וכו'] ע"ש. ובמדינתנו דאיכא עניים שאוכלים פת שחרית ומלפתין אותו עם צנן ובצלים וקישואים חיים, נראה שאם אוכלין תחלה ללפתן אף אם אח"כ אוכל אותם בלא פת אין צריך לברך, כמו בשאר פירות, וכמבואר [בבאר היטב] בס"ק שאחר זה:
לברך האורח הטוב והמטיב. וכן כתב הרב אור חדש דף כ"ט ס"ק ח' [בנרות הטוב ומטיב אות ט], ונתן טעם משום דהוי כאלו נותן לו היין המוציא כולו בנמתנה, וכדידיה דמי, ע"ש, לכן כדי לנאת מספק, כשנותן הבעל לאורח לברך, יש לומר האורח לבעל הבית או הבעל הבית לאורח, דבזה שנותן לו לברך הוי היין כלו שלו, כדי שיוכל לברך הטוב והמטיב אליהו דכולי עלמא [ע"כ]. או יאמר שהמחלית היין יהיו שלו, שאם נותן לו אם כלו שוב לא יוכל בעל הבית לברך עליו הטוב והמטיב, עיין בנרות שושן (סימן) שם: (ז) דשטרות. עיין גינת ורדים [אורח] כלל א' סימן מ"ד מ"ה, וביד אהרן [הגב"י]. הטעם שתקנו הטוב על היין ולא על הפת, עיין לנזח [סעף ו] נהגה ונכנסת הגדולה [הגב"י] [וכספר שמע שלמה דף ל"א ע"א]:
קעז א דק, ואין בהם חומר לחם, שצריך לברך בנורא מיני מונות, כמבואר סימן קס"ח סעף י'. ופת פוטרתן, דנאים להמשיך תאום המאכל, ב"ח. ועיין סימן קס"ח סעף ח' [פ"ק כג] וסעף י"ג [פ"ק לה], דאפילו אינן באין להמשיך, פת פוטרתן, כיון שהן עלמין מוון, מ"א:
קעז א פת. דהן טפלים לפת. ואם אין חפץ לאכול פת ואוכל מעט פת ומברך עליו המוציא, כ"ע א' פוטר המאכלים, דהא לא קיימא לן כמאן דלמר פת פוטר כל מיני מאכלים, אלא דוקא בקובע סעודתו על הפת אמרינן דכל המאכלים נמחמת הפת הן באים, אבל כשאין חפץ לאכול פת אינו פוטר, וכל שכן אם אוכל פחות מכוית, ואפשר לומר כיון דדרך לקבוע סעודה עליהם הפת פוטרתן, לכן יברך עליהם ולא על הפת, אם לא נשנת ויום טוב, מ"א [ס"ק א]: (ב) וענבים. הוא הדין כל דבר שנא לקנות, ואפילו היה לפניו נשעה שצריך המוציא, ואפילו פירות מבושלים, דאין פת פוטרתן, כיון שאין שייכים לפת, מ"א [ס"ק ב], שלי"ה. ועיין בנשנות גינת ורדים [אורח] כלל א' סימן למ"ד ל"א ובפרט שושן כלל א' סימן ו':

ביאור הגר"א
מתני' סתרו פירושה, ועיין רא"ש [בנרות פ"ו] סימן י"ד ולא כדברי רבינו חננאל כ"י, אלא דהוא הביא דשם [לו, ב], וכמו שכחוב סימן קס"ח סעף י', ב"י [ד"ה ומ"ש דפרפרת]: [ב] [נהגין בירך כ"י מעשה כ"י. גמרא שם [מב, ב] או דלמא אסיפא כ"י, וקיימא לן כתנא קמא. והוא הדין להיפך, וכמש"ש [א]:
קעז א [פ"ק א] דברים כ"י. עיין תוספות שם [בנרות מא, ב] ד"ה הלכתא, ורא"ש שם [פ"י סימן טו]: [ב] כגון כ"י. שם [בתוספות] ושם [ברא"ש] ותלמידי רבינו יונה וכו'. ב"י ד"ה ורבינו: [ג] כגון תאנים כ"י. כרב הונא ור"ש

קצו (א) שדיבבם. עיין ט"ז. דק דק מסתמא אין בהם תאר לחם, כמו מצה טחונה ומדובק בדבש דמברך בורא מיני מזונות. עיין מ"א [ס"ק] א'. **אי** לאו דמסתפינא מחבראי וכל שכן מרבתיי הייתי אומר חביצא פירורי לחם ע"י מרק וכל שכן קנידיליין פירמזליין המבורא בסימן קס"ח סעיף י"ד ומ"א שם [ס"ק] כ"ח, אע"ג דמברך עליהם מעין שלש אי בירך הון יצא דיעבד, כבסימן י"ח סעיף י"ז על יין ותמרי דיצא בהון, ובמ"א [שם] [ס"ק] כ"ה רייסא יש לו עלוי אחרינא בפת מה שאין כן חביצא פת הוא מעיקרא. עיין מ"א [סימן] קע"ז אות ה' ו' ז' * . שוב ראייתו דשפיר עבידנא דמסתפי, כי התוספות ברכות מ"ב א' ד"ה ברך על הפת, ממרוצת לשונם דברים לאחר הסעודה טעונים ברכה לפנייהם "ואחריהם", אף שפירשו פרפרת פת צנומה בקערה. ואי"ה יבואר בסימן קע"ז במ"א [אות] ו' וסימן ר"ח [אות כה] בזה * :

קצו א פירורי פת. עיין מ"א דהס ענמס מוזן. ועיין סימן קס"ח, אות כ"ב ומה שז"ל האדון ו"ל לעיין צמימן קע"ד סעיף ו' אפשר צלות י"ד דפרפרת היינו לפני נטילה, ולאחר נטילה אין להפסיק בין נטילה להמוציא, ואחר המוציא אין יצרך על הפרפרת, עיין פרשה [אות] המצנר השמיט פרפרת שלפני המזון פוטר שלאחר המזון, דאין מצו צמינו, כבסימן קע"ז סעיף ז', ועיין מ"א [שם] [ס"ק] וי"ן צעטודות גדולות, ועיין נחלת צבי [כאן ס"ק א] כתב כן. ומה שכתב הר"צ בהג"ה פרפרת ומעשה קדירה פוטרין זה את זה, בלא פת מיירי, וברכותיהן שוות דווקא בורא מיני מזונות, כמו שכתב הלבוש. וכן פרפרת שלפני המזון פוטר לאחר המזון "צנומת", עיין שלטי גבורים [נתיבות ל' א אות ד], הביאו אליה רבה [ס"ק] ז', ועיין צ"ח. ועיין ר"מ פרק ד' מהלכות ברכות הלכה ו', ובסוף משנה ולחם משנה שם משמע מטעם ספק ברכות להקל, ולא"כ לכתחלה י"ל כיוון שלא להוציא זה את זה. ומלשון הר"צ בהג"ה משמע אף לכתחלה, ועיין אליה רבה [שם], ולי"ע. ואי"ה צ"ט"ו כאן ובסימן קע"ז לכתחלה, ועיין אליה רבה [שם], ולי"ע. ואי"ה צמימן קע"ז ר"ו מהלכות ברכות משמע פרי האדמה פוטר דיעבד לפת, ואי"ה צמימן ר"ו סעיף א' יבואר זה ה' :

קצו א בלא. עיין מ"א. הנה האדון ו"ל לידד באוכל פת ארעאי ועיקר סעודתו מצטרף ודגים וכדומה אי פת פוטרין מצטרף ראשונה. ומקום הספק ללא קיימא לן כרבי חייא ברכות מ"א ז' דפת אין פוטר כל מיני מאכל (פירות וכדומה), אע"ג דין פוטר כל מיני משקה כבסימן קע"ד סעיף ז', ועל כרחיך נשר ודגים וכדומה הטעם דלגב פת צאין אע"ג דאין מלפת, הפת עיקר והם טפלים, וכנראה מתוספות שם ברכות מ"א ז' ד"ה הלכתא בין למשום פת הם צאים הפת פוטרין, משמע הא פת טפל לגבייהו לא. או י"ל דין פוטר כל משקין אע"ג דלא שמה מחלה כי אם פחות מרביעית משמע (בלבוש סימן קע"ד סעיף ד', "קצב" אפשר לאו דוקא). והטעם, או דפרי הגפן למאן דאמר מעין שלש דין תורה הוא קל וזומר לפניו, לו יהיה סמך ודרבנן, מכל מקום ברכה חשובה היא ומוציא כולן, כל שכן פת דודאי ברכת המזון דין תורה וקל וזומר לפניו דברכה חשובה היא (עיין לבוש סימן קע"ד סעיף ו' ומ"א סימן קע"ז ס"ק ג'). וגם המוציא ברכה חשובה מכל הברכות, וכדענין למימר לקמן אי"ה צמימן רי"א [אשל אנהס, גלי סדר המעלות] בזה. ואם נאמר יין חשוב מאוד עד שקצבו ברכה לעצמו וכל המשקין טפילין לו בערך, הוא הדין פת חשוב מכל מיני מזון והם טפילים לו בערך, מה שאין כן פירות לאו בערך הם דלאו זייני, ומשום הכי פת אפשר פוטר בכל שהוא להגן בשר ודגים הואיל וכל מיני זייני טפילים אלנו כמו זייני, וכאמור. ומה שכתב יצרך עליהם ולא על הפת חוץ שבת שמחויב לאכול פת כבסימן קפ"ח סעיף ו' שזהכרח מצרך על הפת לאכול כוונת פת או לא יצרך עליהם (טעום סופר "לא" ב'). ולומר שיכוין שלא ללכת בברכה המוציא לאלו, ז"ע. ומה שיש מהעיון הוא באכל כוונת, דברכה המזון דרבנן, ואכל תאניס וענבים הרבה למאן דאמר מעין שלש דין תורה אין יצרך ברכת המזון על פת דרבנן ויוציא תאניס וענבים עלייהו מן התורה, אין דין. ומיהו תמרי י"ל דברכה המזון פוטרין, עיין [מ"א] אות ו' וסימן ר"ח [ס"ק] כ"ה, ואי"ה יבואר עוד * : ב בגון תאניס. עיין מ"א. ועטרת וקניס [ס"ק] א' ז' שרף להניח על השולחן וברכה המוציא פוטרין, וממ"א משמע שאין ברכה המוציא פוטר דברים הנאים שלא מחמת הסעודה מצטרף ראשונה :

ערך לחם למהריק"ש

זע"ה [אם רבים מסובין]. עיין סוף סימן הקודם : סעיף ו בסוף גש"ש היין שהיו שומים והביאו להם יין כיון שלא מחמת שנינו הביאוהו אין מצרכין עליו, רדכ"ו סימן קנ"א [מ"ד סימן אלף קנ"ה] ואף על פי שהמחבר חלק על סגורא זו בארוך [ב"י ד"ה כתב ר"ן] ספק ברכות להקל : קצו סעיף א הפרפרת וכו'. שנתון הסעודה לאפוקי לאחר סעודה ועיין סימן הנז' דין ז' : קצו סעיף א מיני פירות וכו'. עיין סימן קס"ח דין ח' :

מחצית השקל

גוונא פת פוטר, כדאייתא שם בברכות : כיון דדרך לקבוע כו'. דבזה עדיף דברים הבאים מחמת הסעודה, וקיימא לן בזה כו' חייא : אכן יברך עליהם ויא' על הפת אם לא בשבת ויום טוב, כצ"ל ב' לענ"ד. דאי יברך על הפת יהיה ספק אם יברך על הפירות, לכן עדיף טפי שיברך על הפירות ולא יאכל כלל פת כהיא גוונא שאין צריך לפת כי אם לפטור את הפירות. מה שאין כן בשבת וביום טוב דעכ"פ צריך לאכול פת. אולם בשבת וביום טוב כיון דצריך לאכול פת, אף שאינו אוכל כי אם פת מועט, מכל מקום אפשר דהפת עיקר ופוטר הדברים הבאים מחמת סעודה :

לבושי שרד

נקע"ד סעיף ז', אלג צפת כתבו התוספות [שם ד"ה והלכתא] לית הלכתא כן, משום דרכ פסח דהוא מרא לדיניה של סימן זה פליג עליה וספירא ליה לדברים שלא מחמת הסעודה לרין לפניהם, ולאחר הסעודה אפילו לאחריהם, ע"ש. וממלא מה לדברים שמחמת הסעודה פטורים, אין הטעם אלא משום דהו ליה טפל, א"כ נהאי גוונא שאינו חפץ לאכול פת הוא הפת טפל : (ה) שם אכן יברך עליהם, כצ"ל ב'. נראה כוונתו שיצרך עליהם ולא יאכל פת כלל, מפני שספק אם הוא הפת טפל או לא. אלג צפת ויום טוב שחייב לאכול פת, על כרחיך

אוצר מפרשים

סעודה ולהשביע הן באין. לבריו ודאי כל מיני לפת המתבשלים בהדי הבשר, להשביע הן באין, ונקראים מחמת הסעודה. ומדב"י כתב שדעת הרשב"א תדא עם דעת תוספות בענין זה מחמת הסעודה תוך הסעודה, שמע מינה דדחק לבאר אף ששת תוספות כעצמו, וכתב כן לפום ריהטא, שהרי להדיא התוספות [שם ד"ה הלכתא] חולקים על רש"י [שם ד"ה שלא] כדבייטא, וכבר אמרנו [נדריים מט. ב] הנהו בבלאי טפשאי וכו'. ולענ"ד זה מנהג העולם שאין מברכין על שום מין מאכל התבשל עם הבשר. והו דלא כבג"א [ס"ק ג] שכתב ומיהו בפירות וכו', אפילו עם הבשר, עיין ודרי"ק, ע"כ :

יד אפרים

קצו (בג"א פק"א) וצ"ע אכן יברך כו'. יש מגייהין אכן יברך כו' אם לא בשבת ויום טוב. והטעם, משום דשבת ויום טוב חיוב לאכול פת, ודאי פת עיקר. ומשמע הכי בסימן קע"ד ס"ק י"ב שדעתו דבאוכל פת מעט לא יברך. ועיין שם שהראה מקום לסימן רי"ב, ר"ל דשם מבורא וכל שהפת טפל אינו מברך עליו, ואם אוכלו בתחילה מברך שהכל, ע"ש. וכן נראה מדברי האבן העזר ברש"י בסימן קע"ד שכתוב שהמג"א פסק כו', ע"ש. וכן נראה ממה שכתב המג"א סימן קס"ח כ"ב, והא דכתב תלמידי רבינו יונה כו', דהא פירות על כרחיך מייירי בהכי, דאם לא כן הא לא פטר להו פת, כמו שכתוב בסימן קע"ז, כצ"ל. משמע ג"כ שדעתו ככהא גוונא יברך על הפירות. אך סירונו לשוננו [כאן] צ"ע, שכתב לומר דהפת פוטר וצ"ע, ואיך סיים בה לכן כו'. ולפענ"ד אפשר אפטר שצ"ל, לכן לא יברך עליהם אלא יאכלם גם הפת, ר"ל, שיעשה אותם טפל להפת. ומה שכתב אם לא בשבת ויום טוב, ר"ל, דכתב בסימן רט"ו [ס"ק ג] שמתור להניח הפירות אחר הסעודה כדי לברך עליהם לקיים מאה ברכות, ע"ש. ובהו יש לסמוך על סבירא קמיהא לברך על הפירות כפי עצמם ולא יאכלם עם הפת. וגם אפשר לומר דמה שכתב ולא על הפת, דיתבות ולא על הפת, והוא טעות סופר, וצ"ל ולאכול הפת, והוא טעות מצוי מתוך הכתב. ור"ל, שלא יעשה כן שיברך על הפירות ולאכול הפת, שאף שהוא מעט מכל מקום י"ל שפוטרו, אם לא בשבת ויום טוב שאז הוא מחויב לאכול פת, יכול לעשות כן וליסמוך על סבירא הראשונה, וגם זה צ"ע :

[ח] בבאה"ט דפוס המשנה נדונה הגימטריא ובשירי נכתב הגדולה, ועיין שם בהג"ה אות ט' : [ט] ופנינו צ"ט"ו אות ט' ג"כ כתב כן, אך לא בשם הסמ"ק : [כ] ש"ש וכו"כ הרא"ש שם בשם ר"מ, טעות סופר הוא כאלו, וזה לרין להיות צמימן שלאחר זה ס"ק א' : (דמשק אצטור) קצו א' עיין בהש"א [ש"ח מ"א] סימן ע"ג : (ג"ליו מ"א) ב' בבושי שרד חיקן לעיף ו ס"ק טו ועיין פמ"ג : [ג] דפי גירסת דמשק אליעזר, לרין להיות כאן מ"ש בסוף סימן קע"ה "וכ"כ הרא"ש שם [פ"ו סימן ל"ג] בשם ר"מ" : [ג] השגות על הלבוש לר' דוד ב"ר יהודה, פרג ע"ו : [ג] ספר אור ישראל לר' ישראל זליגמן ג"ו על דני ברכת הנהנין, לא נדפס. בספר אור חדש לתלמידי ר' חיים צונגר נהקדמה סעיף כו העתיק את הקדמה אור ישראל, וכלל בספרו את ספר אור ישראל : [ד] עיין דמשק אליעזר דפתת הר"מ "וכמ"ש" וכמו שכתב שם והיינו הרמב"ם ברכות ד, ו ובגירסת הכסף משנה שם. ו"ו היינו "וכמ"ש" בתלמודי רבינו יונה. ועיין ברכת אליהו הערה ז. ובברכת אליהו הגירסא כמש"ש, ובטעות, ובדפוס לעמנרג הגירסא וכמ"ש, ולא העיילי :

[ה] פנינו ליתא צמימן רו מזה. ועיין פ"י דשם נשמט אדם כלל נח אוח ז' בזה. וכן כתב הרמ"ע חלפנין וז"ל ברכות ר"ש פרק ו'. אמנם צנכ"י יוסף צנכ"י ברכה צמימן קצו אות ה' כתב דהרא"ה והרשב"א חולקים על זה, וע"ש שירי ברכה צמימן רו ד"ה גס :

קצו א' עיין ספר חמ"ס דע"ס סימן ר"מ [השגות הראש"ד על בעל המאור ברכות כט, א] :

[ג] פנינו צמטה משה צמימן שם פסק לרין לרין, והוצא לעיל בהג"א סימן קע"ד ס"ק יא :

[ד] עיין סימן ר"מ סעיף י"ז [ס"ק כ"ג] מה שכתבתי : (ג"ליו מ"א)

ב. הראש"ח [עס סימן
 כח] דעת הירושלמי שם
 [נכוח פ"ו הלכה ב:]
 ג. שם בגמרא לפירוש
 התוספות [שם ו"ה לאחר]
 והראש"ח [שם מרדכי שם,
 סמ"ג שם, הגהות מיימוניות
 שם אות י"ב, רבינו יונה שם
 ד"ה לאחר ו"ה מיהו].

צינונים דרמ"א

קעז (**) רבינו יונה
 ברכות כט ריש ע"ב:

הגהות והערות

[ה] אמנם רישא לדברי
 המחבר "ואם תחילת
 אכילתו" וכו' דייק הבי"ד ד"ה
 "מש" רבינו אבן, דמשמע כן
 מלשון הטור כשצ"ח דברי
 הראש"ח דעת הירושלמי, וכן
 מדברי רבינו יונה וש"פ
 אמנם מה שכתב המחבר
 "ובסוף אכל עמהם פת",
 זהו מדברי הרבינו יונה
 ברכות כט ריש ע"ב, גבול,
 ושכתב הבי"ד ד"ה ומכלל,
 למוש' לדברי, וכבר העיר כן
 לגבוי שרד ס"ק א'
 ובמש"כ אות ב ו' וכן אין
 צ"ח הגר"א ס"ק ד'
 ובמש"כ ס"ק ג. וכן אין
 בגליון הגר"א כ"ב, וע"ע
 פירוש הגר"א אות ו':
 ו תשובה ע"פ דמסק'
 אליעזר, ודלא כרב ששת,
 ע"ש:

[ז] כן הוא בדפ"ר,
 ובמהדורת אמ"ד ת"פ שיעו
 את הנוסח "ובזה ע"כ מודו
 רוב הפוסקים", דלנוסח
 דפ"ר לא מוכח המשך דברי
 המ"א שכתב אלא שיש דעות
 אחרות בזה, ונראה דגירסת
 זו הינה לפני המהפך חיים
 [אורח מפרשים אות ז]
 וכוונתו למחוק מינה "ע"כ"
 דמיומרה לגירסת זו, ונראה
 דהנוסח בדפוס"ר אחי שפיר
 דמה שכתב המ"א וזה כ"ע
 מודים, קאי אסוף דברי
 הרבינו יונה, דכתב ואם לא
 הצילו אותן מחילה ללפת
 הפת וכו', וזה כ"ע מודו
 משום דצ"ח לקנות, ומה
 שכתב המ"א אלא שיש עוד
 דעות אחרות וכו', כוונתו על
 זה שכתב הר"י לעיל מיהו
 בצ"ח בלמע"ל הפעודה ללפת
 וכמו שכתב ה"ד אפרים:
 [ז] בתוספת בדפ"ר ע"פ
 מקור חיים:
 [*] נוסח ע"פ ה"ד
 אפרים, תשכ"ד לפניו אין
 אלשון כן והוא העתק מספר
 האגודה:
 [ז] נוסח ע"פ מקור חיים
 ומוספת שבת:
 [*] תוקן ממהדורת
 פארליק תקע"ט:
 [ז] כן גיהה המקור חיים:
 [א] קיצור פסקי הראש"ח
 חיצו הטור:
 [ב] תוקן ממהדורת
 פארליק תקע"ט:
 [ג] תוס' ע"פ הפמ"ג:

ג. ואם בתחלה. לין זה הוא מדברי תלמידי רבינו יונה [נכוח ריש
 כט, ב] ו"ל, ומיירי כגון שהיו עומדין צאמנע הסעודה, והתחלת
 קביעות סעודתן היה צבצר וכיוצא בו, ובאמנע סעודתן הצילו להם
 פירות כדי ללפת בהן את הפת, ואכלו מהם עם הפת, ועכשיו
 אוכלין אותם בלא פת וכוונתם ג"כ
 עדיין לאכול מהן עם הפת אח"כ,
 אין צריך צרכה, מפני שמאחר
 שמתחלה הצילו אותן כדי ללפת
 בהן את הפת ואוכלו אותה תחלה
 וסוף עם הפת, אין צריך לצרך,
 שמצטרף עם שאר הסעודה כיון
 שהצילו אותן מתחלה לצורך
 הסעודה ומלפת בהן הפת תחלה
 וסוף וכו'. (א) ואם מתחלה לא
 היו לו דברים אחרים ללפת
 בהן הפת, ואח"כ אוכל מהן בלא
 פת אינו מצרך עליהם, כיון שמוזה

ג. [ד] ואם י בתחלת אכילתו אבל (ב) הפירות [הגה]
 * עס פת (א) ובסוף אכל עמהם פת אפילו אם
 בנתים אבל מהם בלא פת אינם מעוניים ברכה אף
 לפנייהם:

ב. י ד ודברים הבאים לאחר סעודה קודם ברכת
 המזון שהיה מנהג בימי חכמי התלמוד שבסוף
 הסעודה היו מושכים ידיהם מן הפת ומסירים אותה
 וקובעים עצמם לאכול פירות ולשתות כל מה שמביאים
 או לפנייהם בין דברים הבאים ה מחמת הסעודה בין
 דברים הבאים שלא מחמת הסעודה מעוניים ברכה ו בין
 לפנייהם בין לאחריהם דהמוציא וברכת המזון אין

עשה עיקר לפתן שלו. ואם לא הצילו אותן מתחלה ללפת עמהם,
 ואוכל אותן לפני עצמן, מצרך, עכ"ל. כלומר, כשצ"ח לקניוח ולא
 ללפת, אע"פ שאכל תחלה וסוף עם פת, אם אוכל צאמנע בלא פת
 צריך לצרך, כיון שלא צ"ח ללפת הפת. וזוהו כ"ע מודו, דו"ק
 בפוסקים. (א) אלא שיש עוד דעות אחרות, ולכן כתבו הגהות
 מיימוניות [נכוח ד, ט] דירא שמים כשמציין לו פירות צאמנע

סעודתו ללפת הפת, יאכל מהם מעט בלא פת ויצרך, ואח"כ יאכלם בין צפת בין בלא פת. משמע דספירא ליה דאף כשאכל תחלה
 וסוף [עס] (א) פת יש להסתפק, וכן כתב הב"ח [סוף ד"ה וכנ"ל, וכן פסק האגודה [נכוח סימן קנ"ח] היכל דצאמנע סעודה אוכל פירות
 עם הפת או פשטיד"א של תפוחים, טוב שיאכל מעט בלא פת ויצרך עליהן, כיון שאין הפירות עיקר סעודתו, עכ"ל. וכמו [עוד
 באגודה שם סימן קנ"ג ו"ל] "ה"ה צבצר" צפנים רוצה לומר שצריך להוציא מעט פירות מן המוליתתא ולצרך עליו, ומהר"ף אומר
 שאין צריך לצרך על פירות שצמוליתתא, ואפילו צריך (עליה) [ז] צרכה המוציא, כי הקמח עיקר, עכ"ל. כלומר, לא מציעה כשמצרך
 צורא מיני מזונות כמו שכתב סימן קס"ח [סעיף ו' ו"ס"ק ע"ו] דאין צריך לצרך על הפירות, אלא אפילו צריך המוציא על הפת, אין צריך
 לצרך על הפירות לפני עצמם כי הקמח עיקר ופטר ליה פת. [ז] כן הוא צבצר"ח. (א) עיין מה שכתבתי סימן (ת) קס"ח [ס"ק
 כנ]. (א) ומיהו צפירות מצושלין צענייהו, אפילו עם הבשר, אם אין התחלת קביעות סעודתן עלייהו יש ספק אם יצרך. וגם יש אומרים

אפילו עם הפת צריך לצרך, כמו שכתב האגודה [עס] וכל בו [סימן כד] ועיין צ"י [סוף ד"ה דע]. ולכן טוב צבצר בתחלה בלא פת,
 ולצרך עליהם. וכן כתבו סמ"ק [ריש סימן קנ"ח] ואגור סימן רל"ב שכן נהג אביו, וכן כתב צנעם הגדולה [הג"ח] צסס הר"ש צסס
 הרשב"ץ [רשב"ש סימן תמד]. אך צקיצור פסקי (א) הראש"ח [נכוח פ"ו אות כח] מסתפק אם צריך צרכה, כיון שצ"ח לצורך סעודה ולא
 לקניוח, ולכן כתב שיש צודס שיטול ידיו ויצרך על הפירות, עכ"ל. וצריך לומר שיאכל פחות מכשיעור, שלא יצטרך צרכה אחרונה,
 וכמו שכתבתי סימן קע"ד סעיף ו' [ס"ק יד, וע"ש]. וכן כתב הטור סימן תע"ג דלמאן דאמר דאין צריך צרכה מוך הסעודה, צריך
 לצרך צרכה אחרונה על אותה שלפני הסעודה. ומיהו צטור [כאן] כתב בפשיטות דאם אוכל בלא פת דצריך לצרך, כיון שלא היה עיקר
 סעודה עלייהו צתחלת הסעודה. ועיין סעיף ג': ד ודברים הבאים. ואם התחיל לאכול פירות מוך הסעודה ונמשכה אכילתו
 אחר הסעודה, מסתפק (צת"ה) [צמלושי הרשב"ח] [נכוח מ"א, ב ד"ה נמלא] אם צריך לצרך, עיין שם וצ"י [ד"ה דע]: ה מחמת
 הסעודה. (א) כגון צצר ודגים: ו בין לפנייהם. ותמרים (ב) צרכת המזון פוטרתן (רשב"ח) שו"ת ח"א סימן ע"ב שו"ת הרשב"ח המיוחסות

באר היטב

(ג) הפירות. דהיינו תחלת אכילת פירות, לא תחלת הסעודה. ומיירי כגון
 שהיו עומדין צאמנע הסעודה, והתחלת קביעות סעודתן היה צבצר וכיוצא
 בו, ובאמנע סעודתן הצילו להם פירות כדי ללפת בהן את הפת ואכלו מהם
 עם הפת, וכוונתם ג"כ עדיין לאכול מהם עם הפת אח"כ, אין צריך צרכה,
 מפני שמאחר שמתחלה הצילו אותן כדי ללפת בהן את הפת ואוכלו אותם
 תחלה וסוף עם הפת, אין צריך לצרך, שמצטרף עם שאר הסעודה כיון שהצילו
 אותם מתחלה לצורך הסעודה ומלפת בהן הפת תחלה וסוף. אבל אם לא

ביאור הגר"א
 [ורב נחמן] [ברכות מא, ב:] [ד] ואם בתחלה כו'. עיין תוספות ב"ה הג"ח
 [ס"ק א] פירש הקונטרס ללפת כו', ולא נהירא דא"כ מתניתין [ברכות מד, א].
 ועוד כו'. ועוד הקשו תלמידי רבינו יונה [שם ריש כט, ב] שלשון בתוך לא משמע
 כן, דהוי ליה למימר ללפת הפת. וכתב [רבינו יונה] ונראה ליישב פירוש רש"י
 שהתחלת קביעותן היה בדברים אחרים, ואח"כ הביאו פירות ללפת הפת ואכלו
 עם הפת, ועכשיו אוכלין בלא פת, וכוונתם לאכול בסוף עם הפת כו'. ואתי
 שפיר מה שפר"ך יין כו', כיון דעיקרו בא מחמת הסעודה, ועיקרו בשביל הפת
 כו', ע"ש:

אוצר מפרשים
 ב (פניא פק"ה) ובוה פודו רוב הפוסקים, "כצ"ל: (מתיב חיים)

קעז (א) ובסוף אכל עמהם פת. אין הצנה לדברים אלו,
 דהאין תלה תנאי הצרכה על מה שאכל צנתיים בלא פת
 צמה שיאכל אח"כ, לענין צרכה שלפניהם, דמאי דהוה הוה, ועל
 כרחק דצכוונה תליא מילתא מה הימה מחצצתו צשעה שאכל צנתיים
 בלא פת, האין יאכל אח"כ. וכן

משמע מלשון רבינו יונה [נכוח ריש
 כט, ב], אע"פ שהוא הזכיר ג"כ
 אכילה עם פת תחלה וסוף, כתב
 תחלה ו"ל, ובאמנע הסעודה לאחר
 שהתחילו לאכול צצר או דגים הצילו
 לפנייהם פירות כדי ללפת את הפת
 צהם ואכלו עם הפת, ועכשיו אוכלין
 אותם בלא פת וכוונתם עדיין ג"כ
 לאכול ממנו עם הפת אח"כ כו',
 עכ"ל. ולשון השו"ע כאן אינו
 מדוקדק, וכל זה מיירי שלא הייתה
 תחלת קביעותו על הפירות אלא
 על מינים אחרים. ומה שכתוב כאן

ואם תחלת אכילתו, פירושו תחלת אכילת הפירות, לא תחלת הסעודה,
 דמיירי כאן שאו צתתחלת אכילת הפירות נצכוין לאכול כל הפירות
 שיאכל עם הפת, וכמו שכתב רבינו יונה שהצאמי שהצילו לו פירות
 ללפת הפת. (א) דאם לא כן ודאי אין צריך לצרך אפילו כשיאכל
 אח"כ בלא פת, (א) דלא מהני מה שיאכל בלא פת אלא כאן שלא

ואם תחלת אכילתו, פירושו תחלת אכילת הפירות, לא תחלת הסעודה,
 דמיירי כאן שאו צתתחלת אכילת הפירות נצכוין לאכול כל הפירות
 שיאכל עם הפת, וכמו שכתב רבינו יונה שהצאמי שהצילו לו פירות
 ללפת הפת. (א) דאם לא כן ודאי אין צריך לצרך אפילו כשיאכל
 אח"כ בלא פת, (א) דלא מהני מה שיאכל בלא פת אלא כאן שלא

משמע דספירא ליה דאף כשאכל תחלה
 וסוף [עס] (א) פת יש להסתפק, וכן כתב הב"ח [סוף ד"ה וכנ"ל, וכן פסק האגודה [נכוח סימן קנ"ח] היכל דצאמנע סעודה אוכל פירות
 עם הפת או פשטיד"א של תפוחים, טוב שיאכל מעט בלא פת ויצרך עליהן, כיון שאין הפירות עיקר סעודתו, עכ"ל. וכמו [עוד
 באגודה שם סימן קנ"ג ו"ל] "ה"ה צבצר" צפנים רוצה לומר שצריך להוציא מעט פירות מן המוליתתא ולצרך עליו, ומהר"ף אומר
 שאין צריך לצרך על פירות שצמוליתתא, ואפילו צריך (עליה) [ז] צרכה המוציא, כי הקמח עיקר, עכ"ל. כלומר, לא מציעה כשמצרך
 צורא מיני מזונות כמו שכתב סימן קס"ח [סעיף ו' ו"ס"ק ע"ו] דאין צריך לצרך על הפירות, אלא אפילו צריך המוציא על הפת, אין צריך
 לצרך על הפירות לפני עצמם כי הקמח עיקר ופטר ליה פת. [ז] כן הוא צבצר"ח. (א) עיין מה שכתבתי סימן (ת) קס"ח [ס"ק
 כנ]. (א) ומיהו צפירות מצושלין צענייהו, אפילו עם הבשר, אם אין התחלת קביעות סעודתן עלייהו יש ספק אם יצרך. וגם יש אומרים

אפילו עם הפת צריך לצרך, כמו שכתב האגודה [עס] וכל בו [סימן כד] ועיין צ"י [סוף ד"ה דע]. ולכן טוב צבצר בתחלה בלא פת,
 ולצרך עליהם. וכן כתבו סמ"ק [ריש סימן קנ"ח] ואגור סימן רל"ב שכן נהג אביו, וכן כתב צנעם הגדולה [הג"ח] צסס הר"ש צסס
 הרשב"ץ [רשב"ש סימן תמד]. אך צקיצור פסקי (א) הראש"ח [נכוח פ"ו אות כח] מסתפק אם צריך צרכה, כיון שצ"ח לצורך סעודה ולא
 לקניוח, ולכן כתב שיש צודס שיטול ידיו ויצרך על הפירות, עכ"ל. וצריך לומר שיאכל פחות מכשיעור, שלא יצטרך צרכה אחרונה,
 וכמו שכתבתי סימן קע"ד סעיף ו' [ס"ק יד, וע"ש]. וכן כתב הטור סימן תע"ג דלמאן דאמר דאין צריך צרכה מוך הסעודה, צריך
 לצרך צרכה אחרונה על אותה שלפני הסעודה. ומיהו צטור [כאן] כתב בפשיטות דאם אוכל בלא פת דצריך לצרך, כיון שלא היה עיקר
 סעודה עלייהו צתחלת הסעודה. ועיין סעיף ג': ד ודברים הבאים. ואם התחיל לאכול פירות מוך הסעודה ונמשכה אכילתו
 אחר הסעודה, מסתפק (צת"ה) [צמלושי הרשב"ח] [נכוח מ"א, ב ד"ה נמלא] אם צריך לצרך, עיין שם וצ"י [ד"ה דע]: ה מחמת
 הסעודה. (א) כגון צצר ודגים: ו בין לפנייהם. ותמרים (ב) צרכת המזון פוטרתן (רשב"ח) שו"ת ח"א סימן ע"ב שו"ת הרשב"ח המיוחסות

הצילו אותם מתחלה ללפת עמהם, ואם לא הצילו אותן מתחלה ללפת עמהם,
 ואוכל אותן לפני עצמן, מצרך, עכ"ל. כלומר, כשצ"ח לקניוח ולא
 ללפת, אע"פ שאכל תחלה וסוף עם פת, אם אוכל צאמנע בלא פת
 צריך לצרך, כיון שלא צ"ח ללפת הפת. וזוהו כ"ע מודו, דו"ק
 בפוסקים. (א) אלא שיש עוד דעות אחרות, ולכן כתבו הגהות
 מיימוניות [נכוח ד, ט] דירא שמים כשמציין לו פירות צאמנע

הצילו אותם מתחלה ללפת עמהם, ואם לא הצילו אותן מתחלה ללפת עמהם,
 ואוכל אותן לפני עצמן, מצרך, עכ"ל. כלומר, כשצ"ח לקניוח ולא
 ללפת, אע"פ שאכל תחלה וסוף עם פת, אם אוכל צאמנע בלא פת
 צריך לצרך, כיון שלא צ"ח ללפת הפת. וזוהו כ"ע מודו, דו"ק
 בפוסקים. (א) אלא שיש עוד דעות אחרות, ולכן כתבו הגהות
 מיימוניות [נכוח ד, ט] דירא שמים כשמציין לו פירות צאמנע

מדינת ראו לצרך המוציא ופת פוטרתו, וצריך עיון:

כי יבואר עוד, וכאן אין להאריך: (2) ואפילו עיני ט"ז. לבאר דבריו ז"ל מוכרח אני להעתיק לשון הטור וז"ל, וכתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל יש להסתפק בקבע סעודה על הפירות אם אכל מהן תחלה בלא פת אם יש לברך עליהם, "וסברא" הוא שלא יברך עליהם לדלידיה הוה מחמת סעודה, דעיקר סעודה עליהם אפילו מעט בלא פת. אבל כשמביאין פירות באמצע סעודה ואין עיקר הסעודה עליהן, אף על פי שמלפת בהן פת, אם אוכל מעט תחלה בלא פת מברך עליהם. והרא"ש ברכות מ"א ב' לאחר שכתב סברא הוא, הביא ירושלמי רב הונא אכל "תמרי" עם פתא אמר ליה ר' חייא בר אשי פליג את על רבך שבקינהו בתר מזונא וברך עלייהו תחלה וסוף, אמר ליה הם עיקר נגיטתי. פירוש, הם עיקר סעודה ואיך אניחם לסוף. משמע אחר מזונא קודם ברכת המזון, וכפסקא דרב פפא לאחר הסעודה לפנייהם ואחרייהם (משמע תמרי אין ברכת המזון פוטר לכתחלה, דלא כדמשמע מ"א א' אות וי"ו, יע"ש). אבל תוך הסעודה אין טעון ברכה לאחרייהם אפילו אכלן בלא פת, דאי אוכלין בלא פת טעונים נמי ברכה לאחרייהם בתוך הסעודה למה למימר שבקין בתר מזונא, יאמר שיאכל בסעודה בלא פת ויברך תחלה וסוף. ומיהו אין להוכיח מכאן שאם הביא פירות לאכול בהן פיתו ואכל מקצתן בלא פת באמצע הסעודה שלא יהא טעון ברכה לפנייהם, מדלא אמר ליה שיאכל תוך הסעודה, דמשום ברכה דאמר סוף אמר שבקין בתר מזונא, עכ"ל. העתקתי מפני הצורך שיש בו. הב"ח נ"ה וכתב] פירש שהביא ירושלמי להוכיח דינו דאם הם עיקר סעודה שאין צריך ברכה לפניו ואחריו, נוסף על "הסברא" שכתב מעצמו. ודין השני הסברא נותנת דמעט בלא פת מברך תחלה. נמצא לדין א' יש סברא והוכחה מירושלמי, ודין הב' באין עיקר סעודה על הפירות ואוכל מעט בלא פת דמברך על הפירות לפניו, סברא הוא, יע"ש בב"ח. והיינו דרב הונא אכל פירות עם פת ולא בירך לפניו, ואמאי לא אכל קצת פירות בלא פת ולברך לפניו עכ"פ (כמו דשאל ליה ר' חייא בר אשי שבקין בתר מזונא ומברך "תחלה" וסוף ליתן שבח לה' כמו כן עכ"פ, שהשיב עיקר נגיטתי, יאכל מעט בלא פת ויברך תחלה). שמע מינה כל שעיקר סעודה, אף אוכל בלא פת פירות קצתם, אין מברך לפנייה. ודברי הרא"ש צריכין ביאור במה שכתב תוך הסעודה אין צריך לאחרייהם אפילו אכלן בלא פת, במאי מיירי, אי בהביא ללפת ומקצת אוכל בלא פת פשיטא דהכין הוא, דאי דווקא באוכל ומלפת הכל עם פת הוא דאין צריך לאחרייהם או אף לפנייהם אין צריך כל ללפת, דעיקר פוטר הטפל כמו שכתב שם הרא"ש [סימן כו] בדברים הבאים תוך הסעודה שלא מחמת הסעודה, וכמו שכתוב בשו"ע ולבוש כאן [סעיף א]. ואי מיירי בהביא פירות שלא ללפת כלל ד"ל דצריך ברכה לאחרייהם תוך הסעודה, ורב פפא בשמעתין מיירי בהביא ללפת ואוכל מעט בלא פת, א"כ מה ראה מירושלמי, נהי דר' חייא בר אשי סבור שאין עיקר סעודה מכל מקום ראה שללפת הביאו, ואיך יאמר לו שיאכל מעט בלא פת אפילו הכי אין צריך ברכה אחרונה ואמר שבקין בתר מזונא משום ברכה אחרונה, וצריך לומר דמכל מקום יאכל אותם כך בלא פת כלל כי היה סבור ר' חייא בר אשי שגם ללפת לא הביא כי אם לפוטרן מברכה, וכעין מה שכתב הט"ז, וקצת דוחק. גם מה שכתב הט"ז במה שכתב הרא"ש ומיהו אין להוכיח כו' היה לו לומר בלא פת כלל, צ"ע, דמבואר בכלי"ו כאן דכהאי גוונא מברך לפנייה. ויש ליישב, ועיין מה שאכתוב א"יה לקמן בזה. וכללות כוונת הט"ז ז"ל היא כך, דהרא"ש אמר דין א' מסברא, ומירושלמי אין הוכחה כלל כמו שכתב לבסוף כי ר' חייא בר אשי לא ידע אלא בירך תחלה רב הונא על הפירות, ואפשר בירך הואל מעט בלא פת תחלה, רק שאיל ליה שבקין בתר מזונא (וחבי"ד) [ותברך] לסוף גם כן. רק הרא"ש הביא ירושלמי לתרץ קושיא שעל הרא"ש, כי כתב בספקא ליה בקבע על פירות ואוכל מעט בלא פת אם יברך לפנייהם, משמע הא בלא קבע פשיטא ליה דאוכל מעט בלא פת מברך לפניו, והא מירושלמי מוכח דאין מברך לפניו, דאם לא כן לימא אוכל בתוך הסעודה. לזה אמר משום ברכה לאחרייהם אמר מזונא, והיינו מה שכתב ומיהו, ומשום הכי הביא הא דירושלמי, לא להוכיח דין הראשון, יע"ש. ויש טעות סופר לכאורה בדפוס אמשטרדם במה שכתוב דכאן שאני דאכל מקצת עם הפת על כן צריך לברך ג"כ על מה שיאכל בלא פת וזה מתנגד למה שכתב "דאין" צריך לברך בזה, וצ"ל להיפך, דבירושלמי על כרחך אין צריך לברך אף שיאכל מעט בלא פת ברכה א', וזה מתנגד למה שכתב דצריך באוכל מעט בלא פת באין קבע. ואתי שפיר מה שכתב הטור כשם אביו הרא"ש ז"ל דבאין קבע באוכל מעט בלא פת פשיטא ליה להרא"ש דמברך ברכה א', דאם לא כן למה מסופק בקבע דווקא, היה להתחיל יש להסתפק בשתייהן ולפשוט דין א' ושני בספק, ושמע מינה דהשני פשוט להיפוך ושעל זה הביא ירושלמי דלא קשה על הרא"ש כמ"ש ומיהו אין להוכיח, לא להוכיח דין א', ומשום הכי כתב רק "סברא". ומכל מקום במה שכתב הרא"ש דאי בלא פת כו' אתי צ"ע, כמו שכתבתי לעיל, וכעת לא הבינותים יפה. ועיין אות גימ"ל בשם הר"ר יונה, יש לו קצת פירוש אחר בירושלמי. ומשמע דגרס בגמרא רב במקום רב הונא, ולמעט בברכות עדיף, אלא טוב לצאת ידי הכל, יע"ש: (ג) ויש. עיין ט"ז. הקשה על מה שכתב המחבר להר"ר יונה בקבע סעודה על הפירות צריך שיאכל תחלה עם פת כו', וזה ההפך בין קבע ללא קבע שאז צריך תחלה וסוף עם פת כבסעיף א', עיין ב"י. דהר"ר יונה מביא ירושלמי דלעיל באות ב' וכתב דכי טעון ברכה לפנייה כו', ולא אמר אף בקבע ואוכל תחלה בלא פת, שמע מינה כל שקבע אפילו אוכל תחלה בלא פת נמי אין מברך ברכה ראשונה כהרא"ש [ברכות פ"ו סימן כח]. ועוד, דא"כ רב הונא היה [לו?] לעשות כן לאכול תחלה מעט בלא פת ולברך עכ"פ תחלה עליו. ומכל מקום במה שכתב הר"ר יונה דכי אמרינן מברך לפנייהם בלא הביאו ללפת כלל, לא הבינותי, דלפת נמי כל שאין עיקר סעודה עליהם בעינן פת תחלה וסוף. גם תדע שהגירסא ברא"ש רב הונא אכל תמרי עם "פיתא", היינו בהרדי, ובתלמודי רבינו יונה "על פיסתיה", היינו לאחר הלחם, יע"ש. ומה שכתב על כן צריך "לברך" כן, כאן, זה צ"ל "לברך" זה. והכ"פ שכתב הט"ז הוא כך, באין עיקר קביעות על הפירות, או מה שמלפת אין צריך ברכה לפניו, עיקר פוטר הטפל. ואם אוכל בלא פת, צריך "דעתו", כמו שכתוב בסעיף א'. ואם עיקר על הפירות, לפי מ"ש מקודם אף הר"ר יונה

כ"ה. וי"ל הם דיעבד ממש, הא כאן לכתחילה יברך קודם ברכת המזון ברכה הראויה לו, ואין הכי נמי שאם יברך ברכת המזון דיעבד ממש יאל, ועדיין צ"ע * * * וירושלמי הוזה צט"ו [ס"ק] ד' משמע ברכת המזון אין פוטר תמרים: ז שאין. עיין מ"א. בסעודות גדולות כו'. ועיין אליה רנה אות י' שלאחר המזון יברך שהכל על (פירות) [פרפרת] וכיון להניח אח"כ גם כן, דצריך על פרפרת שלפני המזון פוטר שלאחר המזון, יע"ש. ולא היצטוי זה, דכרעה שלאחרייהם קיימינן, ועל נורא נפשית רבות היה לו לומר דצריך על שהכל קודם. וגם י"ל יאכל קודם נטילת ידים כשיעור, ועיין סימן קע"ד צמ"א אות י"ד, וצ"ע. וי"ל דקאי נמי אכשר ודגיס לדין, על כן יאכל כו', ואתי שפיר. מלת (הון) [מזון] בלבוש נסעיף צ, פירש אליה רנה [ס"ק ט] לשון נטילת: ח קובע. עיין מ"א. נסעיף א' צמ"א אות

אבל דלא אחרייהם לפנייהם ואחרייהם (משמע תמרי אין ברכת המזון פוטר לכתחלה, דלא כדמשמע מ"א א' אות וי"ו, יע"ש). אבל תוך הסעודה אין טעון ברכה לאחרייהם אפילו אכלן בלא פת, דאי אוכלין בלא פת טעונים נמי ברכה לאחרייהם בתוך הסעודה למה למימר שבקין בתר מזונא, יאמר שיאכל בסעודה בלא פת ויברך תחלה וסוף. ומיהו אין להוכיח מכאן שאם הביא פירות לאכול בהן פיתו ואכל מקצתן בלא פת באמצע הסעודה שלא יהא טעון ברכה לפנייהם, מדלא אמר ליה שיאכל תוך הסעודה, דמשום ברכה דאמר סוף אמר שבקין בתר מזונא, עכ"ל. העתקתי מפני הצורך שיש בו. הב"ח נ"ה וכתב] פירש שהביא ירושלמי להוכיח דינו דאם הם עיקר סעודה שאין צריך ברכה לפניו ואחריו, נוסף על "הסברא" שכתב מעצמו. ודין השני הסברא נותנת דמעט בלא פת מברך תחלה. נמצא לדין א' יש סברא והוכחה מירושלמי, ודין הב' באין עיקר סעודה על הפירות ואוכל מעט בלא פת דמברך על הפירות לפניו, סברא הוא, יע"ש בב"ח. והיינו דרב הונא אכל פירות עם פת ולא בירך לפניו, ואמאי לא אכל קצת פירות בלא פת ולברך לפניו עכ"פ (כמו דשאל ליה ר' חייא בר אשי שבקין בתר מזונא ומברך "תחלה" וסוף ליתן שבח לה' כמו כן עכ"פ, שהשיב עיקר נגיטתי, יאכל מעט בלא פת ויברך תחלה). שמע מינה כל שעיקר סעודה, אף אוכל בלא פת פירות קצתם, אין מברך לפנייה. ודברי הרא"ש צריכין ביאור במה שכתב תוך הסעודה אין צריך לאחרייהם אפילו אכלן בלא פת, במאי מיירי, אי בהביא ללפת ומקצת אוכל בלא פת פשיטא דהכין הוא, דאי דווקא באוכל ומלפת הכל עם פת הוא דאין צריך לאחרייהם או אף לפנייהם אין צריך כל ללפת, דעיקר פוטר הטפל כמו שכתב שם הרא"ש [סימן כו] בדברים הבאים תוך הסעודה שלא מחמת הסעודה, וכמו שכתוב בשו"ע ולבוש כאן [סעיף א]. ואי מיירי בהביא פירות שלא ללפת כלל ד"ל דצריך ברכה לאחרייהם תוך הסעודה, ורב פפא בשמעתין מיירי בהביא ללפת ואוכל מעט בלא פת, א"כ מה ראה מירושלמי, נהי דר' חייא בר אשי סבור שאין עיקר סעודה מכל מקום ראה שללפת הביאו, ואיך יאמר לו שיאכל מעט בלא פת אפילו הכי אין צריך ברכה אחרונה ואמר שבקין בתר מזונא משום ברכה אחרונה, וצריך לומר דמכל מקום יאכל אותם כך בלא פת כלל כי היה סבור ר' חייא בר אשי שגם ללפת לא הביא כי אם לפוטרן מברכה, וכעין מה שכתב הט"ז, וקצת דוחק. גם מה שכתב הט"ז במה שכתב הרא"ש ומיהו אין להוכיח כו' היה לו לומר בלא פת כלל, צ"ע, דמבואר בכלי"ו כאן דכהאי גוונא מברך לפנייה. ויש ליישב, ועיין מה שאכתוב א"יה לקמן בזה. וכללות כוונת הט"ז ז"ל היא כך, דהרא"ש אמר דין א' מסברא, ומירושלמי אין הוכחה כלל כמו שכתב לבסוף כי ר' חייא בר אשי לא ידע אלא בירך תחלה רב הונא על הפירות, ואפשר בירך הואל מעט בלא פת תחלה, רק שאיל ליה שבקין בתר מזונא (וחבי"ד) [ותברך] לסוף גם כן. רק הרא"ש הביא ירושלמי לתרץ קושיא שעל הרא"ש, כי כתב בספקא ליה בקבע על פירות ואוכל מעט בלא פת אם יברך לפנייהם, משמע הא בלא קבע פשיטא ליה דאוכל מעט בלא פת מברך לפניו, והא מירושלמי מוכח דאין מברך לפניו, דאם לא כן לימא אוכל בתוך הסעודה. לזה אמר משום ברכה לאחרייהם אמר מזונא, והיינו מה שכתב ומיהו, ומשום הכי הביא הא דירושלמי, לא להוכיח דין הראשון, יע"ש. ויש טעות סופר לכאורה בדפוס אמשטרדם במה שכתוב דכאן שאני דאכל מקצת עם הפת על כן צריך לברך ג"כ על מה שיאכל בלא פת וזה מתנגד למה שכתב "דאין" צריך לברך בזה, וצ"ל להיפך, דבירושלמי על כרחך אין צריך לברך אף שיאכל מעט בלא פת ברכה א', וזה מתנגד למה שכתב דצריך באוכל מעט בלא פת באין קבע. ואתי שפיר מה שכתב הטור כשם אביו הרא"ש ז"ל דבאין קבע באוכל מעט בלא פת פשיטא ליה להרא"ש דמברך ברכה א', דאם לא כן למה מסופק בקבע דווקא, היה להתחיל יש להסתפק בשתייהן ולפשוט דין א' ושני בספק, ושמע מינה דהשני פשוט להיפוך ושעל זה הביא ירושלמי דלא קשה על הרא"ש כמ"ש ומיהו אין להוכיח, לא להוכיח דין א', ומשום הכי כתב רק "סברא". ומכל מקום במה שכתב הרא"ש דאי בלא פת כו' אתי צ"ע, כמו שכתבתי לעיל, וכעת לא הבינותים יפה. ועיין אות גימ"ל בשם הר"ר יונה, יש לו קצת פירוש אחר בירושלמי. ומשמע דגרס בגמרא רב במקום רב הונא, ולמעט בברכות עדיף, אלא טוב לצאת ידי הכל, יע"ש: (ג) ויש. עיין ט"ז. הקשה על מה שכתב המחבר להר"ר יונה בקבע סעודה על הפירות צריך שיאכל תחלה עם פת כו', וזה ההפך בין קבע ללא קבע שאז צריך תחלה וסוף עם פת כבסעיף א', עיין ב"י. דהר"ר יונה מביא ירושלמי דלעיל באות ב' וכתב דכי טעון ברכה לפנייה כו', ולא אמר אף בקבע ואוכל תחלה בלא פת, שמע מינה כל שקבע אפילו אוכל תחלה בלא פת נמי אין מברך ברכה ראשונה כהרא"ש [ברכות פ"ו סימן כח]. ועוד, דא"כ רב הונא היה [לו?] לעשות כן לאכול תחלה מעט בלא פת ולברך עכ"פ תחלה עליו. ומכל מקום במה שכתב הר"ר יונה דכי אמרינן מברך לפנייהם בלא הביאו ללפת כלל, לא הבינותי, דלפת נמי כל שאין עיקר סעודה עליהם בעינן פת תחלה וסוף. גם תדע שהגירסא ברא"ש רב הונא אכל תמרי עם "פיתא", היינו בהרדי, ובתלמודי רבינו יונה "על פיסתיה", היינו לאחר הלחם, יע"ש. ומה שכתב על כן צריך "לברך" כן, כאן, זה צ"ל "לברך" זה. והכ"פ שכתב הט"ז הוא כך, באין עיקר קביעות על הפירות, או מה שמלפת אין צריך ברכה לפניו, עיקר פוטר הטפל. ואם אוכל בלא פת, צריך "דעתו", כמו שכתוב בסעיף א'. ואם עיקר על הפירות, לפי מ"ש מקודם אף הר"ר יונה

(פ"ו סק"ה) בלא פת וקובע סעודה על שאר כו' שאני דאוכף מקצת עם הפת על כן אין צריך כו' וזה מתנגד למה שכתב דצריך לברך כו', כצ"ל ט: (ש) גם בירושלמי האריך היה המשנה כו'. לכאורה צריך ביאור, דמה ספק הוא להעמיד דבריו בירושלמי מה שלא נזכר כלל בדבריו דרב הונא בירך לפניו. ונראה כוונתו מה שכתב שהיה מסופק בירושלמי איך היה המשנה כו', ר"ל שהיה מסופק אם ר' חייא בר אשי שאמר לו שבוק יתהון בתר מזונא לא היה ברור לו שרב הונא לא בירך לפניו, ואפשר דבאמת אכל בלא פת ובירך לפניו, רק דמקשי ליה שיניח אותם אחר הסעודה ואז מברך גם בסוף, או רב חייא היה ברור לו שרב הונא לא בירך כלל והוקשה לו על ב' הברכות כו'. ועל זה כתב הט"ז דלפי זה למה לא דחה הרא"ש הוהאין להוכיח כו', דבאל זה היה אפשר לומר דמשמע ליה להרא"ש מפסגא דלשנא דאמר שבקיה ואת מברך עליהן תחלה וסוף משמע דידע דרב הונא לא בירך כלל, אך לפי מה שכתב דלכך לא הביא הרא"ש ראייה מירושלמי על כוונתו משום דאפשר לדחויא דר' חייא לא ידע, והיה לו ספק שמא באמת בירך לפניו, א"כ גם לענין באמצע סעודה אין להוכיח משם. ולזה כתב דאין הכי נמי קאמר כו'. ובהכי אתי שפיר מה דמקשי על הט"ז דהוא הרא"ש לא מצי לדחויא הוהאין להוכיח שבאמת בירך רב הונא לפניו, דזה אינו אחר שכבר הוכיח מסברא בקובע סעודה אין לברך, והרי רב הונא באמת קבע סעודתו כדקאמר עיקר נגיטתי על הפירות, ויותר קשה על מה שכתב הט"ז דאין הכי נמי קאמר הרא"ש דאין להוכיח משם דהבכרה ראשונה אפשר שהיתה באמת כו', וזה צ"ע, כיון דבאמת רב הונא קבע סעודה על כרחך שלא בירך לפניו, כסברת הרא"ש. אך לפי מה שכתבתי אתי שפיר, דאע"ג דבאמת רב הונא לא בירך לפניו לפי שידע בנפשו שעיקר קביעותו על הפירות, מכל מקום אפשר שר' חייא בר אשי לא ידע אם בירך לפניו או לא, דאפשר שמתחלה אכל בלא פת ובירך, לפי מה שהיה סבור ר' חייא בר אשי שאין עיקר קביעותו על הפירות, והיינו שקשיא ליה להט"ז דהוי ליה להרא"ש לדחויא הוכחה מירושלמי דלכך לא אקשי ליה שיאכלם תוך הסעודה בלא פת ויורח ברכה שלפניו, דהוי סבר דלמא באמת כבר עשה כן ובירך לפניו, ואקשי ליה שניח אחר הסעודה וברך. ושפיר משני הט"ז דאין הכי נמי קאמר:

ערך פ"ח פ"מהריק"ש

סעיף ב ודין זה וכו'. מיני נוהג נחומות חולמי נסעודות הכלליות:

מחצית השקל

דוקא בסתם סעודה דאין מסלקים הפת עד אחר ברכת המזון אין מושכים ידינו מן הפת עד אחר ברכת המזון, אבל בסעודות גדולות שמסלקים הפת קודם ברכת המזון או גם לדין מסלקים ומושכים ידיהם מן הפת. אבל מלשון התוספות משמע דאפילו מסיירם פת קודם ברכת המזון, אפילו הכי מנהגו שלא למשוך ידינו מן הפת. וא"כ אפילו בסעודות גדולות אין מושכים ידיהם מן הפת, ועל התוספות אנו סומכים: וע"כ כן נראה כפסודה אחרת, כצ"ל ט:

פת הבא עם המליח לאחר המזון כו'. ר"ל, כיון דהמליח עיקר, וצריך לברך על המליח כיון דכבר סילק ידיו מפת, אלא שאוכל מעט פת שלא יזקנו המליח, לכן צריך לברך על המליח: (פ"ק ו) שאין כו'. וכן משמע בפור. שהעתיק דין זה דדברים הבאים לאחר הסעודה. וכתב הרב ב"י וסוף ל"ה אמר, אע"ג דהרא"ש [פ"ו סימן כו] כתב דאינו מצוי בינינו, סבירא ליה להטור דבסעודות גדולות גם בינינו מצוי שמושכים ידיהם בסוף סעודה מן הפת: דמנהגינו כדברי התוספות. ר"ל, דניהו דמלשון הרא"ש י"ל

פ"ב פ"ב ויש

אינו ק"י ס"ק וי"ן, ע"ש: (י) פ"ו סק"ב ויש להסתפק. דני הט"ז דלאן יצארי נאורך נמשוזה [נאום דשא] סימן נ"א, הוזה לדעם ירשנו משם, וכאן אין להלחין בזה: (יג) שם וזה מתנגד למה שכתב דצריך, כצ"ל ט:

אוצר מפרשים

(מניא סק"ה) ופת הבא עם המליח לאחר המזון מעונה ברכה לפנייה ולאחרייה צ"ע. התוספתא. פירוש, המליח צריך ברכה לפניו ולאחריו, והפת טפל למליח מבואר בסימן ר"ב וסעיף א'. דלא תימא כיון שאוכל פת עם המליח הוה כמו

ו. הרשב"א [בזכות מה, נ ד"ה אמר] בשם הר"ר זרחיהו [בעל המאור שם טט, א, ז"י סוף ד"ה וע, בעמ' טור סימן ר"ו]:
 ז. צ"ח יוסף [ד"ה ומיהו] וכן מלא בספר הפרס [דיני דברים הנאים מחמת הסעודה עמוד קפד]:
 קצח א. פסחים ק"ח [ע"כ כרז שמת]:

צינונים לרמ"א

(*) סעיף ה:

הגהות והערות

[א] עיין ז"י סוף ד"ה וע:
 [ב] תוקן ע"פ מקור חיים ומירוח שמשון:
 [ג] רבובי שרד מיקן ד"ל חייב לנרד, והוא זה קובע. ומקור חיים כמד לד"ל חייב לנרד. וזה קובע וכו', וכן המתקן צ"ח היטב סוף ס"ק ה. ויש לז"ן לדפוסים ז"נו את הלבושי שרד בתחלת הס"ק, והוא טעות, ותוקן כאן ע"פ הכתי":
 [ד] כן הוא בל"ג, והגירסא שמשון הגיה "יהיה צפת":
 [ה] תוקן בדפוס ע"פ מקור חיים, נירוח שמשון ולבושי שרד:
 [ו] תוקן בדפוס ע"פ מקור חיים:
 [ז] המקור חיים מיקן, וזה קובע סעודה:
 [ח] עיין סימן קע"ט סעיף ב': [ג"הו ב"א] [ב] נוסף ע"פ מהדורת שאלוניקי ש"ס, וממהדורת דהרשקוביטש "ת"צ ואל"ן הנוסח "שלחו ל":
 קצח א [וכן הגיה המקור חיים ומירוח שמשון]:
 [ג] ע"פ מה שכתב המחבר בהקדמה לשי"ט, והצי"ח פ"ג במקומות רבים:
 [ד] הר"ן לא מייירי מהא, אלא בעל המאור שם ע, ב. יח"א"ש הביא דין גרס נמי דכ"ט נ"ס"ס גאון בניגילת פתחים, והצי"ח הכסף משנה שם הלכה ד:

שמוה עשה עיקר לפתן שלו מתחלה והתחיל לאכול ממנו עם הפת פטור אח"כ כו', עכ"ל. דקדק ז"י, דמתלה דנקט הרבנו יונה הוא דוקא, על כן כתב בשמו דאם התחיל צ"ח עם פת חייב לנרד מתלה. וקשה לי טובא, דהא אח"כ מציא הרבנו יונה שם את הירושלמי ללעיל [ס"ק ג], דכתב [שם ד"ה שלח] פירוש, דרז הונא אכל תמרים אחר שאכל הפת ולא היה מצריך אפילו לפניהם, ומסיק טעמו דעיקר נגיסתו הפירות, כלומר עיקר אכילתו הן שמתחלתו קבעתי עליהם אע"ג שעכשיו אני אוכל אותם צ"ח פת, אין צריך

צ"ח, דכי אמרינן טעוין צרכה לפניהם זהו כשלא הצי"ח אותם ללפת צ"ח את הפת כלל, עכ"ל. הרי שלא טען צרכה לפניהם צ"ח אלא צ"ח חישב כלל עליהם עם פת, משמע צפירות שאם אכל אח"כ עם פת אלא שהתחיל קצח צ"ח פת, אין טעון צרכה, כיון שגם מתחלה חשב לאכול עם פת, והם עיקר הסעודה. ומו קשה, דרז הונא למה לא צריך כלל, היה לו לאכול מעט מתלה צ"ח פת ויחייב על זה צרכה לפניה. ומו קשה ממה שכתב אח"כ רבינו יונה [שם ד"ה ובהו ח"ל, ובהו ח"ל] אנו מתרזין מה

שואלין העולם צ"ח פתח למה אין אנו מצרכין צ"ח כמו צ"ח ראשון. והטעם, שמתחלה היתה כוונתו לאכול, שהיה יודע שמוציא צ"ח מתחלה, הו ליה דברים הנאים מחמת הסעודה כו'. ומוה הטעם נמי היו מצרכין על הפסח לאכול הפסח, ולא היו מצרכין שהכל, מפני שטפל הוא אכל הפת שאכל מתלה כו', עכ"ל. הרי שצמורר אינו אוכל כלל עם פת, וצפסח אפשר שאוכל אח"כ הפת, מכל מקום עכ"פ ההתחלה היתה צ"ח פת, דהא כתב שטפל הוא אכל הפת שאכל מתלה דהיינו קודם צרכתו על פת, ואפילו הכי מהני, כל שכן כאן דמהני מה שאוכל אח"כ עם הפת ומתחלה היתה כוונתו לאכול וזה עיקר סעודתו, דלא יצטרך לנרד על מה שאוכל קצח מתלה צ"ח פת. ומן הראוי היה לנו לומר דאפילו לא אכל כלל פת עם פירות צ"ח דפטור, כיון שזהו עיקר הסעודה די צ"ח מה שאכל מתלה פת, ממילא זה נגרר אחריו, כמו צמורר ופסח. וגזי יין נמי מפורש התם [רבינו יונה שם ד"ה ומכאן] שכן הראוי היה שלא לנרד עליו שהוא נגרר אחר הפת שאכל כבר, אלא דיין חשבו וקובע צרכה לעצמו. אלא דנראה לרבינו יונה דשאני צ"ח הני, דמוכחא מילתא דקבע סעודה עליהו, כיון שיש עליהם חיוב מן התורה, כגון מרור ופסח, וגזי יין הכל יודעים שצריך לשמות אחר אכילה, מה שאין כן צ"ח שקובע סעודתו על הפירות, דאדרבה רוב העולם אינם קובעים סעודה על זה, דמצינו קצח פוסקים [כ"ז] דסבירא להו צ"ח דעמו אכל כל אדם, על כן צריך כאן לנרד זה, דהיינו שיאכל קצח [פת] [כ"ז] דוקא עם הפירות. ורז הונא נמי אכל אח"כ עם פת, אף שמתלה אכל צ"ח פת, וסמך על הפת שאכל מתלה. ומה שכתבתי לעיל [ריש הס"ק] משמו והתחיל לאכול עם הפת כו', לאו דוקא שצריך התחלה, אלא רבותא קאמר דהתחלה לחוד סגי למה שאוכל אח"כ צ"ח פת, דאפשר לומר דאח"כ חישב שלא לאכול עם פת כלל אפילו הכי מהני, כל שכן אם אוכל אח"כ עם פת, שאנו רואין שעדיין כוונתו על הפת, ומה שאכל ממנו מתלה צ"ח פת נגרר אחר זה. כן נראה לי צ"ח רבינו יונה חולק צ"ח על הטור. דהב"ח צ"ח וז, דכל מה שאוכל פירות עם הפת, פשיטא שאין צריך כלל צרכה. ומה שאוכל פירות צ"ח פת צחוק הסעודה לקיטו בעלמא, פשיטא שצריך צרכה לפניה, דהוה שלא מחמת הסעודה. אלא דאם אוכל קצח עם הפת יש חילוק, דאם אוכל מתלה עם פת ואח"כ צ"ח פת צריך לנרד לפניה, אלא אח"כ חישב לאכול אח"כ עוד עם הפת, ואף אם יזדמן שלא יאכל אח"כ עם פת, לית לן צ"ח, דצמורר מחשבתו אוליין. אלא אם אוכל מתלה צ"ח פת, חייב לנרד וזה קובע [כ"ז] סעודה על שאר דברים, ממילא הוויין הפירות שלא מחמת סעודה. וכתב ז"י [ד"ה ומכאן] ראוי למוס כשמציאין פירות צחוק הסעודה [כ"ז] שמתחלה אכילתו יהיה [ע"ס] [כ"ז] הפת, עכ"ל. והיינו שיחשוב לאכול גם אח"כ עם פת, דאם לא כן חייב לנרד [כ"ז] כשאוכל אח"כ (ע"ס) [בנל] [כ"ז] פת. והוא דבר שאין מתקבל לפע"ד. חדא, שמא לא יחשוב צ"ח ויאכל אח"כ צ"ח פת וצ"ח צרכה שלא כדין. שנית, דודאי יאכל אח"כ צ"ח פת, דהא אין קובע סעודה עליהם. על כן נראה לענ"ד דיותר טוב שיאכל מתלה צ"ח פת ויצרך עליהם, שזה לדברי הכל חייב צרכה, ולמה ימנע עצמו מצרכה, והלא בירושלמי [בזכות פ"ו הלכה ה] הקשו על רז הונא שהיה לו לעשות צ"ח שיתחייב צרכה. וזה דוקא צ"ח קובע סעודה על שאר דברים כמו שאנו נוהגים רוב פעמים, אלא צ"ח קובע סעודתו על הפירות, [כ"ז] יאכל מתלה עם פת, ואז לא יצטרך לנרד על מה שיאכל אח"כ צ"ח פת. כן נראה לי אהאי מלתא צ"ח וניהי צ"ח דשמאי:

ד ביון דדלפת את הפת הם באים אינם מעוניים [כ"ז] ברבה כלל:
ה אם אחר שברך על הפת שלחו [לו דורוין] [כ"ז] מבית אחרים שאינו סמוך עליהם ולא היה דעתו על הדורוין אפילו מדברים שדרבן לבא ללפת את הפת צריך לברך עליהם בדין נמלך: הגה ולא ראיתי נוהגין צ"ח ואפשר דטעמא י דקסם [כ"ז] דעת האדם על כל מה שמציאין לו בסעודה [כ"ז] ועיין לקמן סימן ר"ו [כ"ז]:

א יוחה דברים קרויים הפסק בסעודה. וכו' ו' סעיפים:
א [כ"ז] [כ"ז] [כ"ז] היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו

א [כ"ז] [כ"ז] [כ"ז] היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו

א [כ"ז] [כ"ז] [כ"ז] היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו

א [כ"ז] [כ"ז] [כ"ז] היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו

א [כ"ז] [כ"ז] [כ"ז] היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו

א [כ"ז] [כ"ז] [כ"ז] היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו

גימל, יע"ש ומה שכתבתי שם זה: ב כיון. עיין מ"א. סעיף א' וסעיף ג' כל חד כדמינה: י דפתח. עיין מ"א. ועיין אליה רבה אורח י"ב עוב שיכון דעתו צפירוט על כל מה שישלחו לו מנמים אחרים. ומיהו זה תליל צפונתא על הספק, עיין מ"א [סימן] קס"ט אורח י' מה שכתבתי שם מזה:

מורה להרא"ש. ומכל מקום יעשה לצאת ידי הכל, לאכול תחלה עם הפת, ואז כשאוכל אח"כ בלא פת אף לבסוף הואיל ובירך תחלה דיברך: (ד) כיון. עיין ט"ז. כל שאוכל עם הפת אין צריך ברכה לפניו אף בלא קבע, ובלא פת יש חילוק בין קבע דאין צריך לסוף פת, ובלא קבע צריך תחלה וסוף פת כבסעיף א' (א) [ג] אורח א' וג'. מה שכתב ביין שרף קודם האכילה, היינו לאחר ברכת המוציא,

הא קודם ברכת המוציא צריך ברכה לפניהם ואחריהם. עיין ב"י [ר"ה ודע] כמה שכתב בשם חידושי הרשב"א [ברכות מא, ב ד"ה ואין במדה ד', ודברי הרא"ש, ובדרכי משה [סוף אורח א] שהרא"ש מיירי אחר המוציא. ומינה, ביין שרף אחר האכילה מברך ברכה אחרונה, עיין סימן קע"ד במ"א אורח י"א. ואף לדין שאין מסלקין מפת כבסעיף (א) [ב], מכל מקום אחר האכילה (היש"ש) [היין שרף] רק לעכל כו'. עיין אליה רבה אורח י"א דאם שתה יין פוטר אף יין שרף, דיין פוטר כל מיני משקין. ולטבול פתו ביין שרף, נגמגם, דא"כ צריך תחלה וסוף כבסעיף א'. צפון ושאלית"ן וקר"ן וכדומה טפל לבשר והבשר לחם, עיין מ"א [סימן] קע"ד אורח ט' וסימן רי"ב [סי' ב] *:

קע"ח (ס) היה. עיין ט"ז. הביא סוגיא דפסחים ק"א ב'. ודבריו הקדושים צריכין ביאור. א', מה שכתב דרב חסדא ורב ששת "בתרתי" פליגי, להרא"ש ותוספות אינו כן, אלא בין רב חסדא ורב ששת סוברים עקירה אע"ג דהוי הפסק לא יגרע מהיסח הדעת, וכללא הוא דהיסח הדעת מזיק לברכה ראשונה לא אחרונה למפרע, וב' ברייתות מברכין למפרע עצה טובה או דלכתחלה צריך ברכה במקומן קודם שיעקרו (עיין מ"א ס"ק ח' וכן הוא בר"ן פסחים שם ד"ה מתייב עקרו צריך לברך במקומן לכתחלה קודם שיעקרו, בדברים הצריכים במקומן לברך, כדבעינן למימר לקמן א"ה), ורב חסדא ורב ששת לא פליגי אלא בחדא היינו בצריכין לברך במקומן, לרב חסדא אין צריך בשינוי מקום ברכה ראשונה, ולרב ששת צריך. אבל ברכה אחרונה למפרע אם עבר ויצא וחזר לכולי עלמא אין צריך, בין לרב חסדא ורב ששת. וכן הוא ברא"ש ותוספות פסחים וחולין דף פ"ו [ע"ב תוספות ד"ה אסור; ר"ש שם פ"ו סימן ה], יע"ש. אבל להר"מ ז"ל הא בהא תליא, דלרב ששת דברים הצריכין במקומן ברכה ושינוי מקום כשחזרו צריך ברכה למפרע, וממילא ברכה ראשונה כו' על מה שיאכל, דגרע מהיסח הדעת דשינוי מקום עקירה וסילוק הוא, וגרע ג"כ מהב ונברך כסימן קע"ט סעיף א'. ולרב חסדא כיון דצריך ברכה במקומה לא הוה סילוק ולקביעא קמא הדר, ואין צריך ברכה למפרע כשחזר, והוא הדין דאין צריך ברכה ראשונה על מה שיאכל. ולדידיה אפשר "למקרייה בתרתי". גם מה שכתב [הט"י] דלר"ף ור"מ חיוב דצריך ברכה למפרע, המעיין בדרישה [סוף אורח א] כתב מפורש אומר דלר"ף אין חיוב ברכה אחרונה, רק להר"מ. ובאמת המעיין בר"ף ור"ן פסחים ק"א ב' [שם] מבואר כדרישה, דפירש "עקרו" קתני (לפירוש רש"י ד"ה מדקתני ורשב"ס ד"ה מדקתני [דאין] [דאם] עקרו, הא לא עקרו צריכין להתעכב ולברך במקומן, אלמא בדברים הצריכין ברכה במקומן מיירי ועקרו במהירות מברכין כשיוצאין בהליכתן, יע"ש) אבל הר"ף פסק שם דפת ומיני דגן דווקא צריך במקומן ברכה (עיין סעיף ה'), א"כ עקרו אין להוכיח, דהא איתמר הא לישנא אין "עקרו", אלא דייק דבדברים שאין צריכים ברכה במקומן למה לי ברכה למפרע, יע"ש. הרי בהדיא דר"ף כרא"ש בהא. ומוכח עוד דלא הביא הר"ף ז"ל הך תוספתא [ברכות פ"ד הלכה יח] שהביא הר"מ ז"ל פרק ד' מהלכות ברכות הלכה ג' [ד"ה ה' (ו') (בהלכה ג', תוספתא, חזר צריך ברכה למפרע. הלכה ד', דין דרב ששת. הלכה ה', וכן פירות ושתייה כולי עלמא מודים ביה. ויבואר א"ה באות ג'). אלמא להר"ף כשהו יוצאין צריכין לברך ברכה למפרע עצה טובה כו', הא כשלא ביין חזרו, מברך ברכה ראשונה, וברכת המזון עולה לשתייה. אמנם המחבר ז"ל לא סבירא ליה כן, דאם לא כן היה לפסוק הר"ף ורא"ש בזה [עכ"פ דהלכות כרב ששת בברכה ראשונה אבל ברכה למפרע אין צריך, שמע מינה דסובר דר"ף כר"מ סבירא ליה, ובריייתא דתניא כוותיה [כרב חסדא] חברים שהיו מסובים לשותות "יין ועקרו" כשחזרו אין צריכים לברך, לאו כר"ן] דגרס לה הר"ף ותניא כוותיה דרבי יוחנן, אלא דלא גרס לה כלל הר"ף "הך" תניא כוותיה, ואי נמי גרס לה אין גורס "יין" לשיטתיה [שם כ, א] (דפת ומיני דגן טעון ברכה במקומן) ומיירי "בעקרו" לדברים הצריכים ברכה במקומן, וכנראה ממרוצת הכסף משנה שם [הלכה ה], ואפילו הכי

ערוך לחם למהריק"ש

סעיף ג בסוף [אינם טעונים]. ונספק נדק הית כח נסר הר"ש בן רש"י [רש"ש סימן ממ] לזולל פירות נקיות טעודה מנרץ אפילו אכלו צפת, עד כאן: סעיף ה בראש ו'א היה דעתו. נראה לי שדין זה הוא כשאוכלן בלא פת דאם לאו כן פת הפת עיקר ונכרת הפת פוטרמן והדבר נזיר שאין לחזור ולנרץ על הפת שנית כשאוכל עמו מהדודין:

באר היטב

(ד) ברכה כ"ה. פירוש, למה שאוכל עם הפת, [ט"ז ס"ק ד:]: (ה) דעת. ופשוט דנפירות לא מהני דעמו אלא א"כ מלפס כהן הפת, כמו שכתב סעיף

ביאור הגר"א

מירושלמי שמביאו הרא"ש שם, אלא שגירסתו אכל תמרי על פיסתיה, כמו שכתבתי לעיל [ס"ק ה, ר"ל, שאכל אחר שאכל עם הפת: [ח] [נפיש ד] אף על פי כו'. כן כתב המאור [ברכות כט, א] לתרץ קושיית תוספות הנז"ל [ס"ק ה] ולא נהירא דא"כ מתניתין כו'. דקא משמע לן כהאי גוונא: [ט] [נפיש ה] אם כו'. כמו שכתוב שם [ברכות מב, א] ברך על היין כו', ושם בגמרא [ע"ב] אמר ליה נמלך אנא, וכן בערבי פסחים נקב. ב]. ועיין תוספות [ברכות] שם א' ד"ה אטכא כו', וזה שכתב [השו"ע] שאינו סמוך כו': [י] [נהגה ועיין ק"מ] סימן ר"ז. שם סעיף ה' אבל כו':

מחצית השקל

הסיבו, עכ"ל. משמע אבל בפת דאיכא גם לדין קבע, פוטר אפילו אינו לפניו, ואפילו אין דעתו עליו בפירוש, רק שתמא דעתו על הכל. ועיין לקמן סימן ר"ז במ"א [שם] שהאר"ך בזה:

לבושי שרד

מיסוד האוכל ולא שייך לפלוני בין הנית מקלמן. והא דלא כלל הרמב"ם נחד צנא בקלרה, משום דכל דיניס אלו שבשני הסעיפים הם צריחות נמקומות מחולפים, ודבר הרמב"ם לכתוב לשון אשנו צריחתא, כל זה צ"י [ד"ה העת]: (ג) פ"ו פקיא דאוב"ע ע"ד דעת. והואיל שלל פירך אחרתין נמקומן עיין לא נעמר הסעודה וקביעותה: (ד) שם פ"ו עיין ברכה ל'מפרע. הרמב"ם, שהוא דעת המחבר, מפרש דחייב לנרץ למפרע, משום דשינוי מקום הוי עקירה וסילוק, ומייב צריכת המזון. והוא חולקין שבמ"א [דפריה ליה] דשינוי מקום אינו רק הסיסמ דעת, ומזיק לזכרה להבא ולא למפרע. ומפרש'ס לשון צריחתא זו דענה טונה הוא, כמו שסיים הט"ו: (ה) שם ואפ"ר הכי אם לא הניחו שם זקן פ"ו עיין ברכה, כ"ל א': (ו) שם אין צריך ברכה. היינו לרמב"ם. אבל להיש חולקין לא פליגי, דהא [דשוס] [שוס] מאן דלמא לא מנרץ ברכה למפרע אלא דרך ענה טונה. מיהו לשון הט"ו דנמתי פליגי, לאו דוקא, דלפילו לרמב"ם לא הוה רק פלוגתא אחת, דהיינו צפת, לרצ סקלד כשחזרין אן צריך ברכה מחלה

(***) פ"ו פק"ג דפבירא דהו דבט"ה דעתו אצ"ל, כ"ל: (ה) שם חייב לברך הוא"ר וזה קובע פטורה כו', כ"ל: (ו) שם שתחלת אכילתו יהיה עם הפת עכ"ל, כ"ל: (ז) שם כשאוכל אח"כ בלא פת והוא דבר, כ"ל: (ח) שם יאכל תחלה עם פת. אע"פ שהעלה מחלה דרמינו יוה ג"כ טעור סבירא ליה, דלפילו אוכל מחלה בלא פת אין צריך לנרץ, מכל מקום פוסקים אחרים יש שמנרטים ברכה, ונרץ לנאח ידי כולם. ועיין צ"י [ד"ה ומלל]: (י) מג"א פק"ה ובמו שכתבתי בעיף א'. היינו צמ"א ס"ק ג': קע"ח (ה) ש"ע עיף א' היה אוב"ע. שני הסעיפים הם לשון הרמב"ם [נכרת ד ג-ג]. וקשה, דכל סעיף א' הוא מיותר, דנכלל צמה שכתוב בעט"ף ב', לזכר אחר צריכים ברכה ומפנה לפנה אין צריך ברכה. ו"ל דמסקת ב' לא מוכח אלא ששהם יוצאים טעונים ברכה למפרע כו', אבל היכא דינאו בלא ברכה ואח"כ חזרו לא משתמע מיניה אם צריך לנרץ למפרע, משום הכי כתב סעיף א'. ואע"פ שכתב זה הו"נרץ לכתוב סעיף ב', להשמיעו דין הניחו מקלמן, דבעט"ף א' מיירו